

Висновки

1. Збут є системою відносин у сфері товарно-грошового обміну між економічно і юридично вільними суб'єктами ринку збуту, що реалізують свої комерційні потреби. Суб'єктами ринку збуту виступають продавці і покупці, а об'єктом збуту є товар в маркетинговому розумінні цього слова.
2. Крім основних учасників ринку збуту, продавців і покупців, на ньому присутні такі помічники по збуту – підприємства і фірми, сприяючи функціонуванню збутового процесу (банки, транспортні підприємства, рекламні агентства, страхові компанії і т.д.).
3. Задача діячів ринку збуту полягає в тому, щоб здійснити взаємовигідний товарно-грошовий обмін між продавцем і покупцем. Маркетингова діяльність всіх учасників на ринку збуту активно сприяє цьому обміну, виявляючи потреби, і направляючи потоки в системі "товар-гроші" назустріч один одному: перший потік направлений до споживача і несе в собі ідеї, товари і послуги вигідні і потрібні споживачу; другий потік направлений від споживача і несе користь для продавця у вигляді грошей або їх еквівалентів.
4. Збутова політика регулює маркетингову стратегію таким чином, щоб забезпечити максимум задоволення споживачів. При цьому, ініціатива залишається за підприємством, що пропонує свій товар. Воно повинне пропонувати товари, що відповідають очікуванням споживачів і робити це краще за конкурентів. При цьому виробник повинен або створити власну систему збуту, або враховувати вимоги посередників, які доставляють товар до споживача в потрібне місце, в потрібний час і у необхідній кількості.

РЕЗЮМЕ

Система збуту товару є однією з найважливіших у маркетинговій політиці підприємства. Доведено, що успіху досягає той постачальник, який уважно прислухається до зауважень клієнта і намагається зробити співпрацю більш комфортною і взаємовигідною. Обґрунтовано організаційну форму професійної діяльності служби збуту на промисловому підприємстві.

Ключові слова: збутова стратегія, просування товару, ринок, обрана політика, маркетинговий аналіз, виробник, покупець

РЕЗЮМЕ

Система сбыта товара является одной из важнейших в маркетинговой политике предприятия. Доказано, что успеха достигает тот поставщик, который внимательно прислушивается к замечаниям клиента и организует более комфортное и взаимовыгодное сотрудничество. Обоснована организационная форма деятельности службы сбыта на промышленном предприятии.

Ключевые слова: сбытовая стратегия, продвижение товара, рынок, выбранная политика, маркетинговый анализ, производитель, покупатель

SUMMARY

The system of sale of commodity is one of major in the marketing policy of enterprise. It is proved, that success is achieved by that supplier which attentively will listen to the remarks of client and will organize more comfort and mutually beneficial collaboration. The organizational form of activity of service of sale on an industrial enterprise is substantiated.

Keywords: sale policy, advancement of commodity, market, chosen strategy, marketing analysis, producer, buyer.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. [Ляшенко В.И. Франчайзинговый режим формирования региональной сети элементов инновационной предпринимательской инфраструктуры](#) // Наукові праці ДонНТУ. Серія: економічна. Вип. 97. – 2005. – С. 31-42.
2. Алымов А. - Перспективы развития отечественного предпринимательства // Экономика Украины. – 2004. – № 2. – С. 92 – 93.
3. Малхотра Н.К. Маркетинговые исследования. Практическое руководство. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2003. – 960 с.
4. Борисенко З. Первое десятилетие конкурентной политики в Украине // Экономика Украины. – 2003. – № 5. – С. 4 – 9.
5. Костусев А. Защита экономической конкуренции в Украине: состояние и проблемы // Экономика Украины. – 2003. – № 4. – С. 4 – 12.
6. Николаев И.Г. Методические подходы к разработке и реализации стратегий развития в розничной торговле // Маркетинг в России и за рубежом. – 2006. – №3. – С. 60 – 64.
7. Винкельманн П. Маркетинг и сбыт. Основы ориентированного на рынок управления компанией. М.: Издательский дом Гребенникова, 2006. – 668 с.
8. Шведун В.О. Обґрунтування та створення інноваційної стратегії управління маркетинговою діяльністю підприємства / В.О. Шведун. // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2 012. – № 3. – С. 75-83.
9. Божкова В.В. Стратегічні аспекти комунікаційної політики в інноваційній діяльності промислових підприємств : монографія / В.В. Божкова. – Суми : ТОВ «ТД «Палірус», 2011. – 362 с.
10. Механізм стратегічного управління інноваційним розвитком : монографія / за заг. ред. О.А. Біловодської. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2010. – 432 с.
11. [Євдокимов Ф.І., Лисяков В.П. Механізм оцінки техніко-технологічного потенціалу підприємства](#) // Наукові праці ДонНТУ. Серія: економічна. – 2005. – Випуск 97. – С. 25 – 30.
12. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком промислових підприємств : монографія / С.М. Ілляшенко, О.А. Біловодська. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2010. – 281 с.
13. Амосов О.Ю. Оцінка потенціалу конкурентоспроможності як основного аспекту розвитку підприємства / О.Ю.Амосов // Проблеми економіки. – 2011. – №3. – С. 79 - 83.

УДК 338.24:001.92:339.9 (477)

ОЦІНКА РІВНЯ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ ЕКОНОМІКИ ЗНАТЬ

Лимар В.В., к.е.н., молодший науковий співробітник Інституту економіки промисловості НАН України (м. Донецьк)

Постановка проблеми. Можливість переходу країни до економіки знань залежать від наявного інноваційного потенціалу, зокрема: розвиненої інноваційної інфраструктури та забезпеченості економіки науковими кадрами та освіченості робочої сили; обсягів фінансування наукової та науково-технічної діяльності; рівня інноваційної активності промислових підприємств та динаміки виробництва інноваційної продукції; наявності платоспроможного попиту на інноваційну продукцію.

Головними проблемами, що ускладнюють та гальмують процес генерації та трансферу знань в Україні, є фактичне спрямування державної політики на закріплення моделі економіки, яка ґрунтується на низькотехнологічних укладах, та слабкий розвиток ринкових інституцій.

Проблемі становлення та розвитку в Україні економіки знань присвячено багато наукових робіт українських та зарубіжних вчених, а саме Ю. Адлера, О. Амоші, Д. Белла, Є. Веліхова, А. Гальчинського, В. Гейця, С. Глазєва, Р. Грінберга, К. Далмана, М. Кастельса, С.

Кацури, В. Келлера, В. Кондрашової, Л. Ладонько, О. Лук'янчука, Д. Львова, Ю. Макогона, А. Максютю, Ф. Махлупа, Е. Менсфілда, В. Россохи, А. Субботіна, Ф. Хайска, С. Хамініч, Л. Федулової, М. Хірооки.

Метою даного дослідження є аналіз рівня розвитку в Україні економіки знань.

Результати дослідження. В рейтингу Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ) в 2010–2011 рр. Україна зайняла 87 місце серед 139 країн, які аналізувалися. У порівнянні з 2009-2010 рр. рейтинг України знизився на 2 позиції. За рейтингом глобальної конкурентоспроможності сусідами України є Албанія та Гамбія.

За методикою Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ) індекс глобальної конкурентоспроможності оцінюється за такими показниками (рис. 1).

До факторних ВЕФ відносить країни, економіка яких переважно базується на трудових ресурсах з низькою кваліфікацією та природних ресурсах (Бангладеш, Бенін, Болівія, Камбоджия, Камерун, Чад та ін.). В таких країнах рівень заробітної платні – низький, а підприємства конкурують на основі різниці цін, виробляють товари з невеликою часткою обробки та характеризуються низькою продуктивністю.

В даних країнах показниками конкурентоспроможності є функціонуючі суспільні та приватні інституції, розвинена інфраструктура, стабільна макроекономічна середа та здорове населення, яке має початкову та середню освіту.

Коли країна стає більш конкурентоспроможною, рівень її продуктивності зростає, підвищується й середня заробітна платня. В такому випадку країна переходить до стадії продуктивної економіки. На даній стадії виробництво стає більш продуктивним та якісним. В таких країнах конкурентоспроможність оцінюється за вищою освітою та підвищенням кваліфікації, продуктивним ринком товарів, функціонуючим ринком праці, розвинутим фінансовим ринком, можливістю впроваджувати у виробництво існуючі технології та великим внутрішнім та зовнішнім ринками збуту продукції.

На стадії інноваційної економіки підприємства країни конкурують за можливість виробляти та реалізовувати нові та унікальні товари, використовують найновітніші технології та процеси.

За оцінками ВЕФ в 2010–2011 рр. Україна знаходиться на перехідній стадії між факторною та продуктивною економіками, як Ангола, Вірменія, Казахстан, Єгипет, Венесуела, Індонезія та багато інших країн.

Рис. 1. Складові, які оцінюються при розрахунку індексу глобальної конкурентоспроможності країни за методикою ВЕФ*

*Складено на основі: [1]

За десятибальною шкалою в 2010–2011 рр. показники, за якими розраховується індекс глобальної конкурентоспроможності, оцінені таким чином (табл. 1).

Таблиця 1
Індекс глобальної конкурентоспроможності України в 2010–2011 рр. за оцінкою Всесвітнього економічного форуму*

№	Показник	Ранг	Бал
1	2	3	4
1 стадія: факторна економіка (factor-driven economy)		102	3,92
1.	Інституції	134	2,96
2.	Інфраструктура	68	3,83
3.	Макроекономічна середа	132	3,20
4.	Здоров'я та початкова освіта	67	5,70
2. Стадія: продуктивна економіка (efficiency-driven economy)		72	3,96
5.	Вища освіта та підвищення кваліфікації	46	4,61
6.	Продуктивність ринку товарів	129	3,53
7.	Продуктивність ринку праці	54	4,54
8.	Розвиток фінансового ринку	119	3,31
9.	Технологічна готовність	83	3,37
10.	Розмір ринку	38	4,53
3. Стадія: інноваційна економіка (innovation-driven economy)		88	3,30
11.	Ділова активність	100	3,48
12.	Інноваційна діяльність та НДДКР	63	3,11

*Складено на основі: [1]

За розрахунками ВЕФ найвищі оцінки отримали показники: здоров'я та початкова освіта (5,70); вища освіта та підвищення кваліфікації (4,61) та продуктивність ринку праці (4,54). Найнижчі бали характеризують такі показники: інституції (2,96); інноваційна

активність та НДДКР (3,11) та макроекономічна середина (3,20). Таким чином дані показники визнано найпроблемнішими, які в найбільшій мірі стримують перехід України до стадії продуктивної економіки (за розрахунками ВЕФ).

Далі представлено динаміку чисельності працівників наукових організацій України (табл. 2).

Таблиця 2

Чисельність працівників наукових організацій України, тис. осіб*

Роки	Працівники основної діяльності	У тому числі фахівці, зайняті науковою та науково-технічною роботою						Допоміжний персонал		Працівники, зайняті науковою та науково-технічною роботою за сумісництвом	
		всього	питома вага, %	доктори наук		кандидати наук		всього	питома вага, %	всього	питома вага, %
				всього	питома вага, %	всього	питома вага, %				
1991	434,2	295,0	67,9	3,4	0,8	27,8	6,4	103,1	23,7	36,1	8,3
1995	284,3	179,8	63,2	4,1	1,4	22,9	8,1	62,8	22,1	41,7	14,7
2000	210,3	120,8	57,4	4,1	1,9	17,9	8,5	35,6	16,9	53,9	25,6
2005	206,0	105,5	51,2	4,2	2,0	17,0	8,3	32,0	15,5	68,5	33,3
2009	191,3	92,4	48,3	4,4	2,3	17,1	8,9	27,1	14,2	71,8	37,5
2010	185,0	89,6	48,4	4,5	2,4	17,0	9,2	26,0	14,1	69,4	37,5

*Складено на основі: [2, с. 31]

В період з 1991 до 2010 року зменшується кількість фахівців, зайнятих науковою та науково-технічною роботою, більше ніж в 2 рази. В той час, коли в США, країнах ЄС та країнах східноазиатського регіону більшість науковців та інженерів зайняті у сфері виробництва, в Україні кандидати наук зосереджені у вищих навчальних закладах (71,8%) та науково-дослідних інститутах й науково-технічних організаціях (15,7%). (Рис. 2). Такий розподіл науковців не сприяє трансферу знань з науки у виробництво.

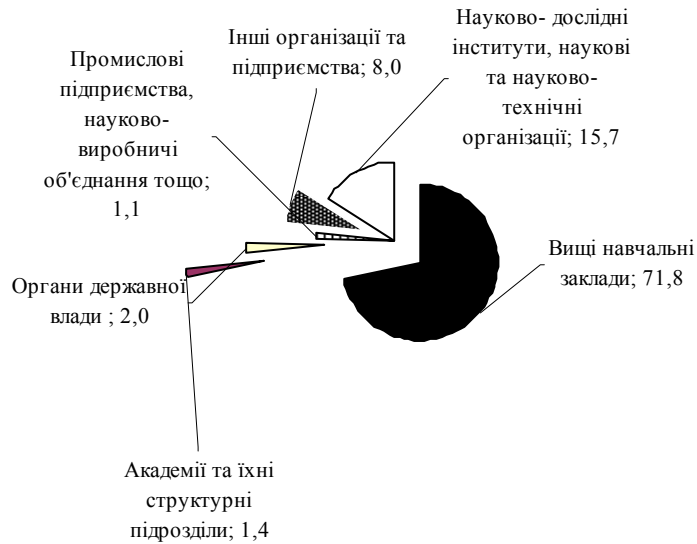

Рис. 2. Розподіл кандидатів наук, зайнятих в економіці України в 2010 р., за типами організацій, %*

*Складено на основі: [2, с. 78]

Стосово результативності діяльності наукової сфери України, вона представлена на рисунку 3:

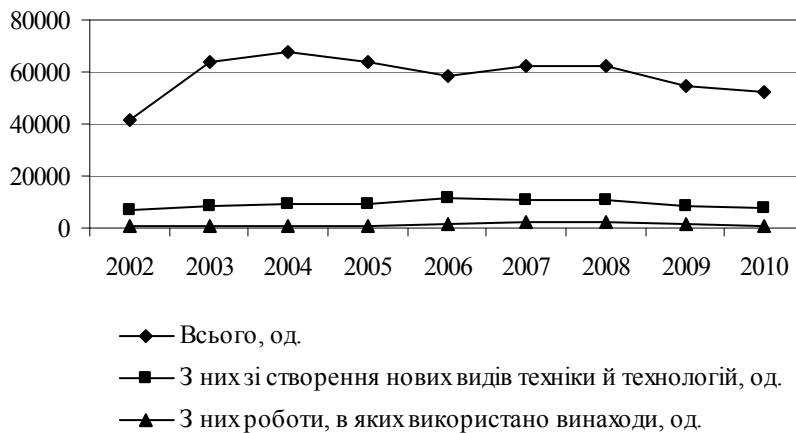

Рис. 3. Кількість виконаних науково-технічних робіт у 2002–2010 рр., од.*

*Складено на основі: [2, с. 137]

З 2002 до 2004 року спостерігається зростання кількості виконаних наукових та науково-технічних робіт з 41498 до 67311 од. У 2005 – 2006 рр. відбувається падіння показнику до 58743 од. У 2007 році кількість даних робіт збільшується до 62657 од. і з 2008 до 2010 року спостерігається зменшення кількості виконаних наукових та науково-технічних робіт до 52037 одиниць.

Таблиця 3

Кількість поданих заявок та отриманих патентів у 2010 р., од.*

Сектори	Державний департамент інтелектуальної власності України		Патентні відомства іноземних держав	
	Подано заявок на видачу охоронних документів, од.	Отримано охоронних документів, од.	Подано заявок на видачу охоронних документів, од.	Отримано охоронних документів, од.
Державний сектор	2182	1886	57	33
Підприємницький сектор	480	443	39	35
Сектор Вищої освіти	6232	5419	16	16

*Складено на основі: [2, с. 158]

Стосовно охоронних документів, то найбільша кількість патентів, виданих Державним департаментом інтелектуальної власності України, отримує сектор вищої освіти (в 2010 році отримано 5419 патентів).

Далі представлено дані щодо інноваційної діяльності українських підприємств (табл. 4):

Таблиця 4

Розподіл підприємств, що займалися інноваційною діяльністю в 2010 р., за джерелами фінансування*

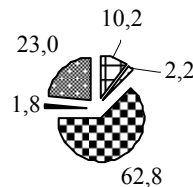
Джерела фінансування інноваційної діяльності / кількість підприємств	Всього, од.	Питома вага, %
Загальна кількість підприємств, що займалися інноваційною діяльністю, у тому числі за рахунок:	1152	100
власних коштів	1043	90,5
держбюджету	23	2,0
місцевих бюджетів	17	1,5
позабюджетних фондів	2	0,2
вітчизняних інвесторів	12	1,0
іноземних інвесторів	11	1,0
кредитів	36	3,1
інших джерел	8	0,7

*Складено на основі: [2, с. 205]

Більше 70% українських підприємств займалися інноваційною діяльністю за рахунок власних коштів; біля 3% - за рахунок держбюджету та місцевих бюджетів; 2% - за рахунок кредитів; трохи більше 1% - за рахунок вітчизняних та іноземних інвесторів.

Такий розподіл підприємств, що займаються інноваційною діяльністю, за джерелами фінансування свідчить про незацікавленість вітчизняних та іноземних інвесторів у фінансуванні даних підприємств. Це обумовлює необхідність розробки комплексу заходів щодо стимулювання надходження капіталу для активізації інноваційної діяльності українських підприємств.

Запропоновано зупинити увагу на розподілі українських підприємств за видами генерованих знань (рис. 4):

- ☐ Внутрішні НДР
- ▣ Зовнішні НДР
- ▤ Придбання машин, обладнання та програмного забезпечення
- Придбання інших зовнішніх знань
- ▨ Інші витрати

Рис. 4. Генерація та трансфер знань українськими підприємствами у 2010 р., %*

*Складено на основі: [2, с. 196]

Судячи з наведеної діаграми, найбільша частка українських підприємств, що займаються інноваційною діяльністю (62,8%), набувають знань з-зовні у вигляді машин, обладнання та програмного забезпечення; 10,2% - проводять внутрішні НДР; лише 2,2% - проводять зовнішні НДР.

Дана структура розподілу українських підприємств за видами генерованих знань обумовлює необхідність налагодження зв'язків між українськими підприємствами та науковими організаціями й університетами, які є головними генераторами знань.

Зроблено такі висновки щодо результативності діяльності наукової сфери та інноваційної діяльності українських підприємств.

З 2002 до 2008 року динаміка кількості виконаних наукових та науково-технічних робіт характеризується періодичністю спадів та зростань; з 2008 року спостерігається повільне зменшення кількості виконаних наукових та науково-технічних робіт до 52037 одиниць у 2010 році.

Найбільшу кількість патентів, виданих Державним департаментом інтелектуальної власності України, отримує сектор вищої освіти (5419 патентів у 2010 році); стосовно патентних відомств іноземних держав, найбільшу кількість патентів отримує державний сектор (33 патенти в 2010 році).

Більше 40% наукових та науково-технічних робіт фінансувалося за рахунок державного бюджету України; 25% – за рахунок коштів іноземних держав; 21% – за рахунок підприємств та організацій України; 10% або 872,03 млн. грн. – за рахунок власних коштів; решта 4% – за рахунок коштів фондів спеціального призначення, місцевих бюджетів та інших джерел.

Більше 70% українських підприємств набувають знання з-зовні; біля 10% – проводять внутрішні дослідження; приблизно 2% – зовнішні НДР.

Висновки. Так, рівень розвитку інноваційної економіки в Україні оцінено за такими показниками: кадрове забезпечення наукової сфери; результативність діяльності наукової сфери; інноваційна активність підприємств.

Стосовно першого показнику, визначено тенденцію зменшення кількості працівників, які займаються науковою та науково-технічною діяльністю та кандидатів наук. Більшість науковців зосереджена у вищих навчальних закладах та науково-дослідних інститутах в той час, коли в розвинених країнах світу велика кількість вчених задіяна в дослідних лабораторіях промислових підприємств, що спрощує трансфер знань з науки у виробництво.

Щодо результатів діяльності наукової сфери, спостерігається зменшення кількості виконаних наукових та науково-технічних робіт, більшість яких фінансується за рахунок держбюджету. Так, необхідно збільшити частку місцевих бюджетів та фондів спеціального призначення у фінансуванні наукових та науково-технічних робіт.

Що стосується інноваційної діяльності українських підприємств, то найбільша частка набувають знання з-зовні у вигляді машин, обладнання й програмного забезпечення. Десять відсотків підприємств проводять внутрішні дослідження і лише 2% українських підприємств співпрацюють з науковими організаціями й університетами, що свідчить про те, що трансфер знань з науки у виробництво практично відсутній.

Така ситуація обумовлює необхідність розробки механізму взаємодії промислових підприємств з науковими організаціями та університетами, які визнано найактивнішими генераторами знань у всьому світі.

Щодо фінансування, найбільша частина підприємств займаються інноваційною діяльністю за рахунок власних коштів, іноземні та вітчизняні інвестори не зацікавлені у фінансуванні інноваційної діяльності.

До 2009 року показники, що характеризують рівень розвитку інноваційної економіки в Україні, демонстрували тенденцію зростання. Проте світова криза негативно вплинула на економіку України в цілому, про що свідчить зниження її рейтингу за оцінками ВЕФ у 2010–2011 рр. на 2 позиції у порівнянні з 2009–2010 рр. (з 87 до 89 місця).

Для підвищення рівню конкурентоспроможності української економіки та інноваційної активності вітчизняних підприємств необхідна розробка державної політики міжнародного трансферу знань, яка б реально впливала на процеси генерації й трансферу знань по всіх сферах економіки.

РЕЗЮМЕ

Дана стаття присвячена аналізу рівня розвитку в Україні економіки знань за показниками: кадрове забезпечення наукової сфери, результативність діяльності наукової сфери, інноваційна активність підприємств.

Ключові слова: економіка знань, генерація та трансфер знань, індекс глобальної конкурентоспроможності, наукова сфера, науково-технічні роботи, інноваційна діяльність.

РЕЗЮМЕ

Данная статья посвящена анализу уровня развития в Украине экономики знаний по показателям: кадровое обеспечение научной сферы, результативность деятельности научной сферы, инновационная активность предприятий.

Ключевые слова: экономика знаний, генерация и трансфер знаний, индекс глобальной конкурентоспособности, научная сфера, научно-технические работы, инновационная деятельность.

SUMMARY

The article is devoted to the analysis of the level of development of knowledge economy in Ukraine on indicators: human resources support of scientific sphere, effectiveness of scientific sphere, innovation activity of business.

Keywords: knowledge economy, generation and transfer of knowledge, global competitiveness index, scientific sphere, scientific and technological works, innovation activity.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. The Global Competitiveness Report 2010–2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2010-11.pdf
2. Наукова та інноваційна діяльність в Україні [за 2010 рік]: Статистичний збірник. – К.: ДП «Інформаційно-видавничий центр України», 2011. – 282 с.

УДК 622:351.862.4

ОПТИМИЗАЦИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ПРОГРАММЫ РАЗВИТИЯ ОБЪЕДИНЕНИЯ УГЛЕДОБЫВАЮЩИХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Лозинский И.Е. к.е.н., доцент Национальный горный университет (г. Днепропетровск)

Матиева Э.Б., Донецкий национальный университет

Постановка проблемы в общем виде и ее связь с важнейшими научными или практическими задачами. Как показывает мировой опыт обеспечение экономической эффективности работы энергетической отрасли – это гарантия независимости страны и необходимое условие стабильности и эффективной жизнедеятельности общества. Экономическая эффективность работы энергетической отрасли представляет собой совокупность условий и факторов, которые характеризуют ее текущее состояние, а также обеспечивают стабильность и устойчивость ее развития.

Анализ последних исследований и публикаций, в которых рассматривается данная проблема. Обеспечение эффективности работы энергетики Украины как условие ее возрождения привлекает к себе внимание политиков, ученых и широких слоев населения. Среди основных публикаций следует отдельно назвать работы О.Г. Вагоновой [1], А.Р. Вовченко [2], В. Ганицкого [3], Д.Г. Даянца [4] и других.

Выделение нерешенных прежде частей общей проблемы. Несмотря на большое количество публикаций, проблема повышения эффективности функционирования угледобывающей отрасли остается открытой и сегодня. Прежде всего, это можно объяснить убыточностью многих отечественных шахт, которая существует из-за отсутствия реформ в области политики ценообразования, продолжительности приватизационных процессов, отсутствия использования современных форм менеджмента в управлении горными предприятиями.